

Tauno Naumanen

Rautaa ja

Rakkausta

Kirjailijan aikaisemmat teokset:

Elämän tie 1 (romaani 2007)

Elämän tie 2 (romaani 2008)

Talja (romaani 2009)

Perijä (romaani 2010)

Kuokkavieraana syöpä (omakohtainen kertomus 2012)

Tiemestarin testamentti (romaani 2014)

Mestarista johtajaksi (romaani 2015)

Ympyrä sulkeutuu (romaani 2016)

Metsämies (romaani 2018)

Elämä kantaa (romaani 2019)

KukkaPuu (romaani 2020)

Rautaa ja Rakkautta (romaani 2021)

Sisällysluettelo

Luku 1

Luku 2

Luku 3

Luku 4

Luku 5

Luku 6

Luku 7

Luku 8

Luku 9

Luku 10

Luku 11

Luku 12

Luku 13

Luku 14

Luku 15

Luku 16

Luku 17

Luku 18

Luku 19

Luku 20

Luku 21

Luku 22

Luku 23

Luku 24

Luku 25

Luku 26

Luku 27

Luku 28

1

Metallifirma Matinkone Oy sijaitsee lähellä Pyhäselän rantaa Joensuussa. Firma on perheyhtiö ja sen omistaa Matti Laukka vaimonsa kanssa käytännössä kokonaan. Muutama osake oli paikallisella pankinjohtajalla ja näin täytettiin silloisen osakeyhtiölain vaatimukset. Konepajassa oli kahdeksan vierasta miestä töissä, mutta johtaja Matti tarttui tiukanpaikantullen myös hitsauslaitteisiin ja oli apuna kokoamassa osia yhteen. Pääasiassa hän kuitenkin valvoi työn suorittamista ja haki aliurakoita suuremmilta yrityksiltä. Heillä ei ollut omaa tuotetta valmiina. Sitä kyllä kehiteltiin koko ajan, mutta tuotantoon se ei vielä ollut valmis. Tilit hoiti hänen vaimonsa Kaija ja pyöritti muutkin paperiasiat. Teki tarjouksia, kun Matti itse laski tarjoushinnan. Vaimo oli kaksitoista vuotta nuorempi ja oli Matin toinen vaimo. Viisi vuotta sitten Matin ensimmäinen vaimo Liisa oli hakenut avioeroa, kun firmassa oli vaikeaa taloudellisesti. Koko yritys oli mennä nurin ja sitä hermopainetta ei Liisa kestänyt. Heidän yhteinen tyttärensä Riina oli mennyt äitinsä mukaan, eikä Matti ollut halunnutkaan ottaa tytärtään hoidettavakseen. Hän ymmärsi, että lapsen oli parempi olla äitinsä luona kuin isän. Matin hermotkin olivat olleet tiukalla ja vaikeina hetkinä oli käynyt mielessä, että hän laittaa hanskat naulaan ja antaa konepajan mennä konkurssiin. Yön synkkinä hetkinä, kun ei saanut unta oli mieleen tullut koko elämästä luopuminen. Vaikka Liisan lähtö olikin rankkaa, niin parempi tämän oli elää muualla ja olla tytölle jonkinlainen tuki ja turva, kun hänestä ei siihen ollut. Hän tiesi, ettei tässä ollut mitään kolmatta ihmistä ja se oli hyvä. Ei tarvinnut ketään muuta

syyttää kuin itseään. Mutta sitten tuli mieleen, että olisi raukkamaista antaa aikoinaan isän perustaman verstaan kaatua tai lopettaa oma elämänsä. Kaiken lisäksi hän oli joutunut omaa tyhmyyttään ahdinkoon. Vaimo Liisa oli varoittanut miestänsä liian nopeista investoineista ja luottamisesta omaan tuotteeseen. Mutta Matti oli ottanut ison lainan, rakentanut halliin laajennusosan ja hankkinut siihen muutaman CNC-koneen. Lisäksi hän oli tehnyt toisen virheen. Hän oli suunnitellut kevyen nosturin, jota oli markkinoinut ennen sen valmistumista. Hän oli tehnyt virheen puomin lujuuslaskennassa ja koekäytössä ollut nosturi romahti. Oli Mattin onni, että ei henkilövahinkoja sattunut. Hän oli perunut kaikki tilaukset ja luvannut palata nosturiin myöhemmin. Se oli ollut tosi surkea viritys. Prototyyppiin oli laitettu melkoisesti rahaa kiinni ja samalla alihankintatyötkin vähenivät. Hän joutui pankin kanssa hankalaan tilanteeseen. Päästäkseen eteenpäin Matti oli myynyt Rääkkylässä olleen kesämökin tontteineen. Siinä vaiheessa oli myös Liisa sanonut lähtevänsä Varkauteen pankkiin töihin. Matti oli pystynyt Liisan kanssa sopimaan avioeronsa ja he olivat hoitaneet omaisuuden jaon sopuisasti. Siitä Matti oli Liisalle kiitollinen, ettei tämä vaatinut häntä myymään koko konepajaa. Liisa halusi antaa Matille mahdollisuuden yrittäjänä, sillä olihan heillä yhteinen lapsi, Riina. Parin vuoden päästä Liisa oli mennyt avoliittoon. Matti oli tavannut Liisan miehen ja he olivat tulleet juttuun. Elatusmaksua hän joutui maksamaan lapsesta. Hän kävi usein tytön luokseen viikonlopuksi ja yritti olla tälle hyvä isä.

Matti paneutui avioeronsa jälkeen konepajan kehittämiseen. Hän teki päätöksen, että ei ala ennen omia tuotteita valmistamaan ennen kuin on saanut firman hyvin jaloilleen. Hän päätti hakea työt konepajalle alihankintatöistä ja siinä hän olikin onnistunut hyvin. Matti oli teroittanut miehilleen, että kaksi asiaa on oltava aina kunnossa. Hankinnat on oltava silloin valmiit, kun on sovittu ja työn laadusta ei tingitä missään tilanteessa. Tämä oli

osoittautunut valttikortiksi monen suuren firman kanssa. Hänen konepajallaan oli luottamusta.

Matti oli tavannut Metson kanssa käymissään neuvotteluissa viehättävän nuoren naisen. Tosin hän oli miettinyt, että hänellä ei ole mitään mahdollisuuksia naisen suhteen. Mutta kuitenkin erään urakkaneuvottelun yhteydessä hän oli halunnut tarjota Metson kahdelle neuvottelijalle illan ravintolassa. Miesinsinööri oli valittanut kiireitään ja perhesyitä ja oli kohteliaasti kieltäytynyt. Mutta Kaija Laine, joka oli sihteerinä, halusi lähteä illalliselle. Se olikin ollut pitkä illallinen. Ensiksi he illastivat hotelli Hiltonissa ja siirtyivät sitten jatkoille yökerhoon. Illan lopuksi oli Matti saattanut taksilla Kaijan asunnolleen Laajavuoren tielle. Matti oli tietenkin pyrkinyt Kaijan asunnolle yöksi mutta Kaija oli sanonut:

– So so Matti, olet mukava mies, mutta et niin mukava, että päästäisin sinut heti sänkyyni. Mutta soitellaan, oli Kaija vastannut ja antanut pusun poskelle ja juossut kerrostalon ovesta sisään.

Ja siitä se oli alkanut, Matti oli lähettänyt seuraavana aamuna Kaijalle kukkia työpaikalle ja kiitellyt hienosta illasta. Tosin häntä oli arveluttanut lähettää kukkia Kaijan työpaikalle. Jälkikäteen Kaija oli kertonut mitä säpinää oli työpaikan naisten keskuudessa kukkapuska aiheuttanut. Mutta Kaija ei ollut kertonut mitään kukkien lähettäjistä. Hän oli soittanut Matille aamupäivästä ja kiitellyt kukista. Matti oli ollut vielä matkalla autolla kohti Joensuuta.

Tämä tapaaminen oli auttanut Mattia myöhemminkin, sillä hän oli saanut useita alihankintatilauksia Metsolta ja Kaija oli aina ollut mukana sihteerinä.

Matti ja Kaija olivat myöhempien neuvottelujen yhteyteen sopineet etukäteen tapaamiset. Kaijan työpaikalla ei kukaan aavistanut mitään. Kunnes Kaija sanoi itsensä irti ja muutti Matin luokse Joensuuhun. Aluksi he asuivat avoliitossa, mutta noin vuoden päästä, kun Kaija oli tullut raskaaksi, he menivät naimisiin. Tosin raskaus oli päättynyt

keskenmenoon, joka oli ollut Kaijalle raskas menetys. Tosin lapsi ei ollut suunniteltu, mutta niin vain oli käynyt.

Kaija oli Matille suorastaan korvaamaton. Tämä ymmärsi huomattavasti paremmin työasioita kuin sellainen henkilö, jolla ei ollut kokemusta metalliteollisuudesta. Varsinkin suurelta firmalta kuten Metsolta saatu kokemus oli tarpeen heidän firmassaan. Monta kertaa Kaija oli ollut erimieltä Matin laskelmista, ja yhdessä he olivat lopulta päättäneet millä summalla työt tehdään. Tämä antoi myös Matille uskoa tulevaan, sillä nyt hän voi kääntyä vaimonsa puoleen ja kysyä tältä neuvoja ongelmiinsa. Liisakin oli ollut kyllä ammattitaitoinen, mutta hänellä ei ollut sellaista metallialan tuntemusta kuin Kaijalla oli.

2

Hitsauskaaren valo välähteli konepajan seinälle. Lauri istui jakkaralla ja silloitti kahta koneenosaa yhteen ennen lopullista hitsaamista. Osat oli tarkasti saatava oikeaan asentoon ja silloittamisen jälkeen ne pitää vielä huolellisesti tarkistaa ja mitata. Hitsattavat kappaleet tahtovat aina vähän väännelehtiä lämpöjännitysten vuoksi. Pomo Matti tuli paikalle ja kysyi Lauri Saariselta:

– Saatko sinä Lauri sen huomiseksi valmiiksi, jotta saadaan se rahtitavarana matkaan.

Lauri lopetti hitsaamisen. Vaikka hänen nimensä oli Lauri niin hän ei oikein muistanut, koska häntä olisi Lauriksi kutsuttu. Häntä on aina kutsuttu Lasseksi. Hän katsoi pomoaan ja näki otsan vähän kurtistuvan. Hän tiesi syyn. Työt olivat vähän myöhässä se ei anna hyvää kuvaa firmasta, jos toimitukset eivät valmistu määräaikaan mennessä. Hän katsoi pomoaan ja sanoi:

– Kyllä tämä tänään on valmis.

– Me saatetaan saada lisää alihankinta töitä tältä firmalta, mutta tämä toimitus on mentävä putkeen, Matti sanoi ja siirtyi kokoonpano-osastolle.

Matin konepaja teki monenlaisia alihankintatöitä useille firmoille. Nyt kun oli noususuhdanne, töitä riitti hyvin. Matilla oli kokemusta myös laskusuhdanteesta, jolloin suuret firmat tahtoivat kilpailuttaa aliurakoitsijat kuralle. Sen vuoksi Matti oli vaimonsa kehotuksesta laajentanut työnosaamista useammalle alalle. Pääartikkeli oli korkeatasoisessa hitsaamisessa. He erikoistuivat myös vaikeiden materiaalien hitsaukseen kuten alumiinin ja ruostumattoman teräksen. Heillä oli myös koneistusosasto ja siinä muutama

tarkkaankin työhön soveltuva tietokoneohjattu työstöyksikkö. Lisäksi oli kokoonpanohalli, ei tosin suuri, mutta erillinen kuitenkin. Firma teki monenlaista metallityötä ja tarvittaessa he myös asensivat tekemänsä laitteet käyttökohteeseensa. Tämä takasi erilaisten töiden vastaanottamisen ja työn riittävyys oli paremmin taattu, kuin kapea-alaisilla firmoilla.

Ei ollut kaikki munat samassa korissa.

Haittapuolena oli, ettei hitsauksen ammattilaisia voinut siirtää koneistupuolelle ja päinvastoin, jos tarve olisi vaatinut. Sellaisia monitoimimiehiä ei ollut saatavissa. Työt hitsauksessa ja koneistuksessa olivat niin erilaisia.

Matti oli ottanut muutama vuosi sitten töihin hitsaajaksi Reijo Kurjen, josta oli tullut taloon luottamusmies. Oli ollut kiireellisiä töitä ja he olivat miehen palkanneet haastattelun perusteella. Hän ei ollut soittanut Reijon aikaisemmalle työnantajalle, eikä kyselty miten tämä oli hommansa hoitanut. Miehellä oli hyvä työtodistus ja kyllä hän oli huippuhitsaaja, mutta luottamusmieheksi tultuaan oli miehen ääni kellossa muuttunut. Oli tullut kaikenlaisia vaatimuksia, jotka eivät Matin eikä Kaijankaan mielestä olleet tarpeellisia. Matti pyrki joustavaan työaikaan siten, että jos oli paljon töitä, silloin tehtiin pitempää päivää, jopa kuusipäiväistä viikkoa. Vastaavasti kun ei ollut kiireitä silloin miehet saivat vastaavan ajan ottaa vapaana. Tämä oli pelannut hyvin ennen Reijon tuloa taloon. Mutta Reijo vaati, että tällaiseen vaatimukseen ei voi suostua ilman ylityökorvauksia. Työehtosopimusta piti noudattaa pilkulleen. Matti oli soittanut Reijon edelliselle työpaikalle ja kysynyt, mikä mies tämä oikeastaan oli? Työnantaja oli sanonut, että kyllä se on ammattimies, mutta on hankala, jos pääsee tulkitsemaan työehtosopimusta. Silloin Matti tajusi miksi miehellä oli niin hyvä työtodistus. Vaikka aikaisempi työnantaja ei suoraan sanonut, oli rivien välistä kuultavissa, että tämä oli halunnut päästä miehestä eroon. Sitä oli turha enää katua, kun mies on otettu vakinaiseen

työsuhteeseen. Luottamusmiehen irtisanominen on lähes mahdotonta. Tätä ei Matti ollut osannut ottaa huomioon. Tästä aiheutui monenlaista harmia. Nyt kun oli paljon töitä, ei mitään tällaista ongelmaa ollut. Kaikki oli työllistetty ja vähän oli jouduttu tekemään ylitöitäkin. Matti tiesi, kun suhdanteet heikkenisivät silloin olisi ongelmia odotettavissa. Matti oli huomannut, että kaikki työntekijätkään eivät välttämättä olleet samaa mieltä luottamusmies Kurjen kanssa. Kaikilla työntekijöillä oli joskus tarve saada päivä tai pari vapaata. Nyt se ei käynyt. Varsinkin miehet olivat valmiit syksyisin pitempäänkin työvuoroon, kun oli rönttäkeliä. Vastaavasti keväällä oli mukava pitää vapaata ja käydä vaikka pilkillä.

Eräänä tammikuun päivänä Kaija tuli miehensä luokse ja oli kiukkuinen:

– Taas tuo Reijo on hankala. Minusta se valittaa aivan tyhjästä?

– No mistä se nyt valittaa? Matti kysyi otsaansa kurtistaen.

– Älä rypistä otsaasi, siihen tule ryppyjä, Kaija naurahti.

– Ai minä alan näyttää liian vanhalta? Olisit ajatellut sitä silloin kun tavattiin, Matti sanoi ja jatkoi:

– Mitä se luottamusmies nyt valittaa?

– Pesutilat pitäisi uusia ja rakentaa sinne sauna, jossa olisi vaatteille puhdas puoli ja likainen puoli.

– Johan on vaatimukset, ei siitä ole kovin kauan, kun ne uusittiin, Matti ihmetteli.

– Ei minun aikanani kyllä, mutta enempi se vaatikin sitä saunaa. Töihin he tulisivat sinne puhtaalle puolelle, jonne jättävät tulovaatteet ja menevät sitten sinne toiselle puolelle, jossa on haalarit ja muut tarvikkeet. Puhtaat vaatteet kuulemma likaantuvat samassa komerossa työvaatteiden kanssa. Työpäivän päätyttyä he menisivät saunan kautta taas sinne puhtaalle puolelle, Kaija selitti.

– Kysytkö mihin työehtosopimuksen pykälään tämä on kirjattu?

– Kysyin. Ei kuulemma ole sellaista pykälää, mutta muutamissa kaivoksissa on kuulemma tällainen pukeutumisosasto.

– Tiedän minä sen, mutta siellä onkin tosi likaiset työolosuhteet. Kyllä se on kukkua, että miehet jäävät työpäivän jälkeen tänne saunomaan. Monella on kiire kotiin hakemaan lapsia päiväkodista ja muutenkin kotiin, jossa kouluikäiset ovat yksinään. Eikös tämä Reijo ole poikamies?

– Kait se on. Kuulin että tyttöystävä oli lähtenyt läiskimään, enkä yhtään ihmettele sitä, Kaija valisti.

– Minäpä teen pienen kierroksen miesten luona ja kysyn, kuinka moni tällaista haluaa. Ja meillehän tulee pajalle kaksi nuorta naista töihin. Niille varmaankin pitäisi rakentaa oma sauna.

– Ne tulevatkin ensi viikolla. Kukas niitä alkaa opastaa? Nehän tulevat vielä oppisopimuskoulutukseen, Kaija totesi.

– Sinä saat antaa perusselvityksen ja ajattelin Lassea hitsauspuolelle ohjaamaan ja koneistuspuolelle Marko Lahtea. Kysyinkin heiltä jo sitä.

Ovat ukkomiehiä molemmat eivätkä ala nuoria flikkoja vikitellä.

– Pidä miehille tiukka info, etteivät ala naisia ahdistella, Kaija sanoi ja poistui omaan työhuoneeseensa.

Matti keskusteli jokaisen miehen kanssa sauna-asiasta. Suurin osa miehistä ei olleet kuulletkaan koko vaatimusta. Koneistuspuolen vanhin Marko Lahti hymähti ja sanoi:

– Joo, kyllä se Reijo minulle kertoi mitä aikoo esittää. Minä sanoin sille, että kuka meistä joutaa jäämään työpäivän jälkeen saunomaan. Kaikilla on kiire muksujen luokse. Kyllä minä kylven mieluummin eukkoni kanssa kuin näiden ukkojen kanssa, Marko sanoi naurahtaen.

Parin päivän päästä Matti tuli lounastupaan. Siellä oli kaikilla pieni kaappi, johon voi laittaa eväänsä. Varsinaista ruokailua ei ollut firmassa järjestetty, mutta päiväkahvit

Kaija keitti talonpuolesta. Jokainen toi omat kahvileipänsä ja järjestelmä toimi kaikkien mielestä hyvin.

Matti tuli, kun ruokatauko oli loppumassa ja sanoi:

– Minulla olisi teille kaikille vähän asiaa. Ovatko kaikki paikalla?

Samassa ovi aukeni ja hitsaaja Juuti tuli sisään kiireisenä ja sanoi:

– Piti käydä kotona, kun vanhin tyttö on kipeä ja on siellä yksin.

– Pärjääkö hän yksin? Matti kysyi.

– Pärjää, ei ole enää kuumetta ja oli jo kavereita seurana.

– Hyvä mennään sitten asiaan. Matti piti pienen tauon ja jatkoi:

– Luottamusmies Reijo Kurki oli käynyt viime viikolla vaatimassa vaimoltani, että teille pitäisi rakentaa kahdet pukusuojat ja sauna niiden väliin. Vaikka nyt meneekin hyvin, niin vielä ne huonommatkin ajat tulevat. Minun on syytä yrittää vähentää konevelkoja, jotta ei mene myöhemmin hampaat naulaan. Matti katseli miehiä, joista osa katseli lattiaa ja muutamilla oli hieman hymyä huulilla.

– Enhän minä nyt sitä niin ehdottomasti vaatinut. Kunhan kysyin, Reijo vastasi vähän nolona, kun huomasi, että osaa porukkaa nauratti.

– Onko porukka samaa mieltä, että saunaa ei tarvita? Matti jatkoi.

– Ei tarvita. En minä ainakaan jouda täällä saunomaan. Vaimo on usein iltatöissä ja tyttö on haettava tarhasta ennen viittä, Keijo Sorsa sanoi.

– Ymmärrätkö oikein, että tämä asia on loppuun käsitelty? Matti kysyi ja katsoi miehiään.

– Joo, kuului useammasta suusta. Matti tiesi tämän, mutta oli parempi sanoa asiat suoraan, ettei huhumylly kierrä turhan vuoksi.

– Minulla on toinenkin asia. Ensi maanantaina tulee kaksi oppisopimustyttöä tänne harjoitteluun niin kuin tiedätte. Pitäkää huoli, ettei neitejä kiusata eikä kuseteta. Vaan

jokainen neuvoo ja opastaa parhaan kykynsä mukaan. Lasse toimii pääopastajana hitsauspuolella ja Marko koneistuspuolella. Annetaan heille tehdyn suunnitelman mukaista opastusta, katsotaan ja kysytään heiltä, kumpaan hommaan he haluaisivat pitemmälle kouluttautua. Naisten nimet ovat Tuija Liinamo ja Petra Kuusisto. Ja uskokaa nyt kun minä sanon, että ne härskit vitsit ovat heidän kuullen lopetettava. Jos jollakin on näkyvillä tyttökalentereita, ne häviävät seiniltä. Pistäkää oman pukukoppinne oven sisäpuolelle, jos tarvitsette kotiin lähdettäessä virikettä iltaa varten. Tyttöjen pukuhuoneena on se pieni varasto, ja minä kysyn heiltä tarvitsevatko he suihkutiloja. Laitatan sen samaan tilaan, jos on tarve. Muistakaa minä en kahta kertaa sano, jos näitä neitejä huonosti kohdellaan.

Onko kysyttävää? Matti katsoi miehiä, jotka olivat hiljaisia.

– Jos ei, niin sitten töihin, Matti lopetti puheensa ja meni vaimonsa huoneeseen.

– Joka saunan rakentaminen aloitetaan, Kaija kysyi ja katsoi miestänsä.

– Ei aloiteta. Ei sitä kukaan muu halua kuin luottamusmies. Katso sinä vähän mitenkä miehet kohtelevat harjoittelija tyttöjä. Ovathan he jo täysi-ikäisiä, mutta täällä ei saa ilmetä mitään häirintää.

– Aikuisiahan he ovat ja eihän me mitään voida, jos omalla ajallaan tapailevat. Meillähän on pari poikamiestä eivätkä he ole kovin paljon vanhempiakaan näitä naisia. Voihan siitä romanssikin syntyä, Kaija jatkoi keskustelua.

– Ei romanssit ole välttämättä huono asia, jos se pysyy työpaikan ulkopuolella. Se voi jopa antaa lisää virtaa työhön, kun pitää näyttää kuinka hyviä ovat. Ne pukuhuoneiden ovet ovat vierekkäin, etteivät vain miehet sekaannu ovissa.

– Se on sitten tahallinen teko, jos niin käy. Sitä minä pelkään, jos sinne pitää rakentaa suihkutila naisille, ettei nuorille miehille tule kiusausta avata ovea silloin kun likat ovat suihkussa, Kaija sanoi.

– Turha sitä on etukäteen pelätä. Kyllä siitä tieto tulee, jos on hämminkiä. Minusta ne tytöt näyttivät aika topakoilta, Matti totesi.

– Ei ne hienohelmat lähdekään tällaisiin hommiin. Minusta on hyvä, että naiset hakeutuvat tekemään myös miehisiä töitä. Monesti naiset tekevät paljon tunnollisimmin työt kuin miehet. Siitä näin monta hyvää esimerkkiä Metsolla ollessani.

– Tuosta tulikin mieleeni, että meidän pitää lähteä käymään siellä Jyväskylässä, tämän viimeisen tarjouksen kanssa. Minun pitää vähän tarkentaa muutamia kohtia. Lähdetkö mukaan? Matti kysyi.

– Jos lähdetään ensiviikon perjantaina, niin voidaan olla vaikka yötä ja muistella niitä aikoja, kun piti ne tapaamiset peitellä. Oli se aikaa sekin.

– Elä nyt, kyllä oli mukavaa, kun ei voitu muualla tavata kuin sinun asunnollasi.

– Kyllä minä voin lähteä. Varaanko jostakin hotellista majoituksen?

– Varaa vain, kokeillaan pystytäänkö samoihin suorituksiin vielä nyt kuin silloin, Matti sanoi ja hymyili mennessään.

Kaija jäi mietteissään istumaan. Olihan ne aikoja. En halunnut antaa entisille työkavereille mitään puheenaihetta seurustelustani. Oikeastaan ne yhdessä vietetyt yöt olivat sellaisia, että ne painoivat vaakaa Matin suuntaan. Alkuun mietin, onko Matti liian vanha, mutta se murhe karisi mitä useampi yö vietettiin yhdessä. Matti oli tuntunut turvalliselta ja sitä hän oli tuolloin kaivannut. Hänellä oli puolen vuoden seurustelusuhde Tourulan konepajalla olleeseen insinööri Ristoon. Mutta se oli törmännyt suorastaan seinään. Hän ei osannut ollenkaan odottaa sellaista mitä hän näki ollessaan eräänä iltana kaupungilla shoppailemassa. Risto oli päivällä soittanut, että hänen pitää jäädä tehtaalle ylitöihin, kun jokin kiireellinen tehtävä oli saatava valmiiksi. Mutta kun Kaija sattui vilkaisemaan kaupan ikkunasta vastapäisen kerrostalon oviaukkoon, Risto

tuli vaaleatukkaisen vanhemman naisen kanssa ulos. Mies halasi ja suuteli naista hyvin kiihkeän oloisesti. Nainen kietoi toisen jalkansa Riston jalan ympäri niin kuin tanssittaessa voidaan tehdä. Molemmat lähtivät erisuuntiin kävelemään. Naisella näytti olevan kiire. Oliko hän menossa tähän aikaan töihin.

Risto soitti Kaijalle seuraavana päivänä ja ehdotti tapaamista. Kaija oli pyytänyt miestä tulemaan illalla luokseen. Risto oli tullut ja yritti halata Kaijaa, mutta tämä tyrkkäsi miestä niin, että Risto lensi selälleen ja samalla iski päänsä vanhan ompelukoneen jalkaan ja päähän tuli vertavuotava haava. Mitään kovaa iskua mies ei saanut, mutta haava vuoti kuitenkin kovasti verta ja mies piti viedä ensiapuun. Kaija säikähti ja pyyteli anteeksi ja satoi Riston päätä pyyheliinalla. Pienen estelyn jälkeen Risto suostui lähtemään ensiapuun ja Kaija ajoi hänet omalla autollaan sairaalaan. Kun hän meni Riston kanssa sisälle sairaalaan ja aikoi kertoa hoitajalle, miksi olivat tulleet. Paikalle tuli sama naishenkilö, jonka hän oli nähnyt edellisenä iltana Riston kanssa tulevan kadulle. Kaija selvästi huomasi, että he tunsivat toisensa ja nainen vei Riston mennessään johonkin huoneeseen. Nainen kielsi Kaijaa tulemasta sinne. Noin puolen tunnin kuluttua Risto tuli takaisin. Hänelle oli laitettu pieni side päähän ja ommeltu haava kiinni. Onneksi ei ollut tapahtunut muuta kuin tullut pintahaava. Nainen saattoi Ristoa ja katsoi Kaijaa vihaisesti, mutta sanoi tulevansa Ristoa katsomaan, kun työvuoro loppuu. Kaija ajoi Riston asunnolleen, johon tämän auto oli jäänyt. Kun Kaija pysäytti autonsa, he menivät sisään Kaijan asuntoon. Siellä Risto kysyi tiukasti:

- Miksi sinä minua tuolla lailla tyrkkäsit?
- Olen pahoillani, mutta minä näin sinut eilen iltana tuon sairaanhoitajan kanssa.
- Me ollaan vanhoja tuttuja. Hän oli meillä tehtaalla työterveyshoitajana.

– Siltä se näyttikin, että aika tuttuja olette, jos sitä mitataan suudelman pituudella, Kaija sanoi ja katsoi miestä silmiin, joka punastui, ja alkoi änkyttää.

– Ei, ei siinä mitään ollut, se oli sellainen kadulla tapaaminen.

– Älä valehtele, sinä tulit kerrostalosta tämän naisen kanssa. Kaija piti pienen tauon, käveli ovelle, aukaisi sen ja sanoi:

– Olen pahoillani, että satutin sinua ja pyydän anteeksi. Ei ollut tarkoitukseni vahingoittaa sinua. Mutta me molemmat tiedämme, että tätä on turha jatkaa keinotekoisella selittelyllä. Mene ulos ole hyvä.

Risto otti hattunsa ja käsineet ja meni pois. Kaija sulki oven ja huokasi helpotuksesta. Siihen loppui se satu. Tämä tapahtuma oli osa syy siihen, miksi hän kiintyi nopeasti Mattiin. Matilla oli kariutunut avioliitto, joten Kaija uskoi, että vähän vanhempi mies ei lähde niin helposti jonkin toisen naisen mukaan kuin kokemattomat miehet.

Viriili mies, Kaija lopetti muistelman, ja alkoi laskea miesten palkkoja.

3

Seuraavana maanantaina oppisopimukseen tulevat naiset tulivat paikalle jo hyvissä ajoin. Kaija oli heitä vastassa ja ohjasi heidät omaan työhuoneeseensa. Tuija Liinamo oli vaalea pitkätukkainen ja varsin hyvän näköinen nainen. Hänellä oli siniset silmät ja vartaloltaan hyvin sopusuhtainen. Hän vaikutti muutenkin puheliaammalta kuin Petra Kuusisto. Petra oli ristiverinen ja hieman Tuijaa lyhempi ja tanakampi. Muuten kasvoiltaan hänkin oli kaunis kuten nuoret tytöt ovat. Tuija oli täyttänyt yhdeksäntoista vuotta ja Petra täyttäisi muutaman kuukauden kuluttua. Tytöt olivat olleet samaan aikaan metallialan työttömyyskoulutuksessa, kun heiltä oli mennyt työ alta. Molemmat olivat olleet marketin kassalla töissä. Naiset olivat myös kyllästyneet kaupan pieniin palkkoihin ja jatkuvaan ostoksen siirtämiseen kassakoneen ohi. Siihen ei ihmettä taitoa tarvittu ja työ alkoi tympäistä. Se ilmeisesti näkyi heidän työmotivaatiossa. He olivat yhdessä päättäneet lähteä kokeilemaan jotakin uutta. Jotakin jossa pitäisi käyttää vähän aivojakin eikä pelkästään käsiään ostoksien siirtelyyn pitkin liukuhihnaa. He olivat kuulleet, että hyvistä hitsareista ja ohjelmoitavien työstökoneiden osajista oli puutetta. Petra ja Tuija olivat keskustelleet keskenään, että miesten alalla voisi hankkia enemmän, mutta he tiesivät myöskin sen, että he voisivat joutua hankalaankin asemaan miestyömaalla. Molemmat olivat tosin jo osoittaneet, etteivät anna kenenkään miehen heitä lääppiä. Koulutuksessa ollessa oli kerran yksi nuorehko mies yrittänyt Tuijaa likistellä erään teoria tunnin alussa, ennen kuin opettaja tuli luokkaan. Tuija oli ottanut pöydällä olleen

metallisen mittaviivaimen ja painanut miehen nurkkaan siten, että viivain ollut kurkun kohdalla ja potkaissut miestä sääriluuhun. Mies oli älähtänyt ja pudonnut nurkkaan lattialle istumaan. Sen jälkeen naiset olivat saaneet olla rauhassa.

Naiset istuivat vastapäätä Kaijaa, joka kertoi heille firmasta ja sen toiminnasta. Kaija oli varannut kahvit ja viinerit pöydälleen ja keskustelu kävi vilkkaana. Kaija kertoi mitkä olivat heidän työtehtävänsä, palkkauksensa ja työaikansa. Lisäksi hän selvitti firman tuotteita ja alihankintatoimintaa. Erityisesti hän painotti työnlaadun ja toimitusaikojen tärkeyttä. Hän kertoi, kuinka tärkeää on myös firman yhteishenki, joka loi hyvän ilmapiirin työyhteisöön. Saatuaan esittelynsä pidettyä, meni hän miehensä Matin luokse ja sanoi:

- Tässä nämä neitokset ovat.

- Tervetuloa taloon, Matti sanoi ja ojensi kätensä ja jatkoi:

- Meillä on tapana sinutella toisiamme ja varmaankin se sopii myös teille. Tytöt nyökkäsivät ja Matti pyysi naiset istumaan.

- Varmaankin vaimoni kertoi jo tärkeimmät asiat ja lähdetään kohta kiertämään konepajaa. Minä esittelen teille työkaverit ja ohjaajat, jotka teitä lähinnä ohjaavat. Kyllä te voitte kysyä neuvoa keneltä mieheltä tahansa. Heidän on asiallisesti teitä opastettava. Matti piti pienen tauon ja jatkoi:

- Meillä ei ole ollut pajan puolella ennen naisia ja juttu siellä voi olla vähän ronskimpaa kuin siellä missä olette olleet aikaisemmin töissä. Mutta jos työaikana teitä joku yrittää häiritä, kun olette...Matti piti pienen tauon ja jatkoi:

- noin kauniita ja nuoria naisia. Voi olla, että joku jotakin yrittääkin, mutta siitä tulette kertomaan minulle heti. Tässä talossa on naisrauha.

- Kyllä me pärjäämme. Me laitettiin koulutuksen aikana yksi äijä järjestykseen ja laitetaan täälläkin, jos joku yrittää.

Ei me ihan avuttomia olla, Petra sanoi hymyillen, mutta punastui kuitenkin Matin sanoista.

– No hyvä. Lähdetään sitten kierrokselle, niin opitte tuntemaan työkaverit ja talon tavat.

Matti kävi jokaisen työntekijän luona ja esitteli heidät. Pari poikamiestä katseli tyttöjä varsin kiinnostuneina, mutta he vaikuttivat vähän ujoilta. Kyllä ukkomiehetkin vilkuilivat nuorten naisten perään. Toisaalta on hyväkin puoli, kun myös työyhteisöön kuuluu naisiakin. Se tuo uudenlaista henkeä koko työporukkaan. Kierros päättyi ruokailutilan yhteiseen kahvihetkeen, siellä oli varsin leppoisa henki. Matti jätti naiset ohjaajiensa huostaan. Tarkoitus oli, että Petra menee ensiksi koneistamoon ja Tuija hitsaamoon. Parin kuukauden päästä naiset vaihtavat aloja ja sen jälkeen tekevät lopullisen valinnan mihin työhön he syventyvät paremmin.

Matti tuli vaimonsa luo ja kysyi:

– Miltä ne nuoret naiset näyttivät sinusta?

– Ihan asiallisilta, eikä noita naisia lääpitä. Vaikuttivat sen verran teräviltä. Kaija kertoi, miten Tuija oli pannut yhden miehen järjestykseen, kun oli tullut häntä lääppimään.

– Niin minustakin, vaikka ovatkin varsin näyttäviä tyttöjä.

– Vai sitä itse johtajakin sillä silmällä naisia katsoo, Kaija härnäsi.

– En minä nyt niin vanha ole, etten osaa antaa arvoa naiskauneudelle. Kyllä sinussa on minulle naista tarpeeksi, kun jaksan vain pitää sinut tyytyväisenä, Matti vastasi.

– Mitähän sinä tuollakin tarkoittit, Kaija kysyi.

– Siinäpä sinulle miettimistä, Matti sanoi ja meni nauraen pois.

Kaija hymähti, aina niillä on nuo jutut mielessä. Vaikka Kaija olikin tyytyväinen heidän aviosuhteeseensa. Se voi edelleenkin hyvin. Matti oli toimen mies ja eikä paljon aikaillut, mutta osasi ottaa vaimonkin huomioon.

4

Perjantai aamuna Matti ja Kaija ajoivat jo aikaisin kohti Varkautta. He olivat menossa Jyväskylään Metsolle keskustelemaan aliurakasta, jonka konepaja oli saanut. Urakkatyö oli hoitosiltojen teko sellukoneen lauhdeveesisäiliöille. Siltoja oli paljon, ja ne oli suunniteltu siten, että ne voidaan kuljettaa yhtenä pakettina suoraan Puolaan rakennettavalle tehtaalle. Siltojen kokoamisessa oli muutama kriittinen kohta. Matti oli omasta mielestään keksinyt helpomman tavan koota sillat. Hänen suunnitelmansa rakenne mahdollisti siltojen huomattavasti pienemmän kuljetuskoon. Mutta hänen piti saada siihen Metson suostumus. Omin päin hän ei voisi muutosta tehdä.

Kaija ja Matti keskustelivat kaikessa rauhassa ajon aikana. Kaija kysyi Matilta:

– Mitäs sinä mietiskelit aina tullessasi Jyväskylään, kun tiesit meidän tapaavan illalla minun asunnollani.

– Haluatko sinä todella tietää? Kyllähän sinun pitää se arvata, kun tällainen vanhempi mies tietää pääsevänsä nuoren naisen luokse yöksi.

– No kerro kuitenkin, Kaija jatkoi.

Matti mietti vähän aikaa ja vastasi hymyillen:

– Minä mietin, minkä värinen yöpaita sinulla on tänä iltana päälläs. Sinulla oli aika usein joko musta tai punainen ja niin pirun ohut ja lyhyt, että...

– VARO!! Kaija kiljaisi. Matti painoi jarrua ja auto alkoi heittelehtiä. Matti ei tiennyt mitä kaikkea hän teki muutaman sekunnin aikana. Tien yli meni kolmen hirven lauma. Jotenkin hän onnistui väistelemään niin, että auto pysyi tiellä ja eivätkä hirvet kolhiutuneet. Kun Matti sai

auton taas hallintaan, hän pysähtyi tien risteyksen takana olevalle linja-autopysäkille. Hän painoi päänsä ohjauspyörää vasten ja alkoi hiljaa täristä. Säikähdysten jälkireaktio aiheutti hänelle hetken vapinan.

Matti oli vähän aikaa hiljaa ja sanoi sitten:

- En minä tiedä mitä tein. Jotenkin vain kääntelin rattia.
- Niin, kaksi hirveä meni tien yli ja kolmas jäin vasemmalle puolelle penkalle. Sinä ajoit sen hirvilauman välistä, Kaija kertoi ääni vapisten.
- Kyllä tämä oli puhdasta tuuria. En kerennyt yhtään miettimään mitä teen.

Matti sammutti auton ja meni ulos kävelemään. Kaija tuli perästä ja halasi miestänsä. Siinä he seisoivat sylikkäin vähän aikaa ja rauhoittuivat.

- Ei se auta, kyllä sitä on ajettava. Muuten jää pelko päälle eikä uskalla tarttua rattiin ollenkaan, Matti sanoi ja meni takaisin autoon.

Kaija tuli myös autoon ja he jatkoivat matkaa hiljaisina. Muutaman kilometrin jälkeen Kaija sanoi:

- Ei ollut vielä meidän matkan pää, vaikka tässä olisi voinut käydä tosi huonostikin. Ja hirvetkin säilyivät vahingoittumatta.

- En minä tiedä tosiaankaan mitä tein. Kaikki tapahtui niin äkkiä ja arvaamatta. Ne hirven pirut taisivat tulla juosten tielle.

- Minä katsoin sinua ja näin silmäkulmasta, että hirviä oli tiellä, Kaija vastasi.

He ajoivat taas muutaman kilometrin ääneti. Sitten Matti naurahti ja sanoi:

- Älä sinä Kaija-kulta kysele tuollaisia muistikuvia. Minähän menetän kaiken huomiokykyäni, kun muistelen sitä odotusta ja painetta, joka oli jo melkoinen sinun luoksesi ajaessa.

- Vai ne muistikuvat sinuun vaikuttavat, niin että näköja havaintokykyäsi häviävät, Kaija vastasi nyt vapautuneesti.